

Sadržaj

Subotica u četiri godišnja doba	5
Ahmatova i Bulgakov u Theresiopolisu, jedno neočekivano buđenje u Velikoj većnici.	9
Otac	18
Sačuvati neizvesnost sledeće rečenice	25
Ich bin Künstler Slavko Matković.	29
Oblaci iznad moje kuće.	35
We are Revolution	49
Cipele Jozefa Bojsa	51
Alan Ford o Slavku Matkoviću.	55
Ponedeljak. O odlasku moga oca koji se, zapravo, nije ni dogodio.	59
Izložba mirisa	66
<i>Sve je to Movie</i>	69
Art Lover ili glorifikacija tišine.	71
Dizanje u vazduh tornja Gradske kuće, grupa <i>Bosch+Bosch</i> kao tajno terorističko društvo.	73
<i>Atentat na tradicionalističku umetnost</i>	75
Vizuelna poezija u slobodnom prostoru	78
Selotejp tekstovi	79
Mi smo mali šašavi potrošači	80
Fotokopirni aparat u boji.	82
Grad i smrt	83
Očeva <i>Knjiga o strahu</i>	85

Smrt u Biblioteci	93
<i>Starine Theresiopolisa</i>	100
<i>Savest nek nema uzaludne bitke</i>	105
Žive i mrtve knjige	113
Kako sam obuzet ništavilom, ili priča o Ničemu u sedam i po prizora	117
Stvarnost muškog seksa, sećanje na dodir	123
Žene koje čitaju poeziju	125
Sećanje na dodir	137
Staljini iz predgrađa, o suštinskoj, vantelesnoj ljubavi...	140
Stvarnost muškog seksa, kurve iz parka kod Železničke stanice	142
Uvod u strah od letenja	150
Strmoglavce	157
<i>Tko leti, vrijedi – tko ne leti, ne vrijedi!</i>	159
Jutro ili traktat o duvanskom dimu	164
Individualne topografije gradova – Rijeka u tri slike	166
Pivski cvet	169
Ruža lutanja	173
San o letenju	177
U čast posljednjem pesniku	183
Unutrašnji Grad	185
Srce ništavila	188
Nebo nad Buvljakom	193
Sinopsis za film	
24 sata Tereziopolisa / 24 sata subotičkog buvljaka	196
<i>I can't get no satisfaction</i>	199
Fragmenti iz Dnevnika	202
Ecce Hommo	207
Prozor s pogledom na nebo	210
Sve je gotovo. Alan je već prosuo gusto, riblje ulje!	213
Soba za snove	215
Nešto što strašno podseća na kraj	218
O autoru	223

Subotica u četiri godišnja doba

Početak priče je ulazak u grad.

Dragan Velikić

Iz kojeg god pravca da dolazite, kad se približavate Subotici, prvo što ugledate je toranj Gradske kuće. Kao što vam, kada odlazite, iz pogleda poslednja iščili zvezda petokraka na njegovom vrhu. Na njenom mestu nekad je stajao pozlaćeni krst sa grbom. Danas je petokraka. Sutra će možda biti nešto treće. Svejedno – toranj će uvek biti tu.

Preko puta tornja, sasvim na obodu prostranog trga, nalazi se zgrada Gradske biblioteke, nadaleko čuvena po snažnim, bradatim Atlantima, koji na vlastitim leđima drže čitav grad.

U popodnevnoj smeni čitaonica je uglavnom pusta, naročito pred kraj radnog vremena. Tako je i tog dana zvrndanje telefona odjekivalo toliko glasno da nije bilo sumnje kako je u pitanju nešto izuzetno važno. U drugom kraju prostorije završavao sam slaganje knjiga pristiglih iz knjigoveznice i trebalo mi je malo više vremena da stignem. Možda sam, sluteći nešto o čemu svakako nisam mogao imati jasnu predstavu, čak namerno odugovlačio sa javljanjem. No, telefon je zvonio. Uporno. Kao da se sa druge strane nalazio neko ko sasvim pouzdano zna kako sam tu:

– Biblioteka, izvolite?

– Treba mi Matković. Jeste li to vi?

– Zašto baš on?

– Jeste li to vi? – vidno iznerviran mojim oklevanjem da odgovorim, glas s druge strane žice ponovio je pitanje povisivši ton.

– Da, ja sam. Izvolite?

– Bulgakov ovde.

– *Onaj* Bulgakov – prihvatio sam igru, motivisan činjenicom da se sa druge strane nalazila čudna ali očito vanredno duhovita osoba.

– Mladiću, svaki Bulgakov mogao bi biti *onaj*.

– Kažite mi onda kako mogu biti siguran da nije u pitanju neka neslana šala?

– Samo me saslušajte...

Ono što se kasnije dogodilo pokušaću da rekonstruišem u povesti koja sledi – mada sam i dalje ubeđen kako bi ćutanje o navedenom predstavljalo pametniji izbor...

Ahmatova i Bulgakov u Theresiopolisu, jedno neočekivano buđenje u Velikoj većnici...

U slobodan kraljevski grad *Maria Theresiopolis* doputovali su vozom. Noću. Oko 3.30. Po dogovoru, na stanici sam ih dočekaо sâm. Levo, na klupi, smrzavalo se nekoliko klošara koje uveče, pred dolazak voza, obično izbace iz čekaonica. Pošto noćnim vozom u ovo doba godine putuje samo onaj ko mora, lako sam ih prepoznao:

Ona je bila u crnoj pelerini, s krajeva opšivenoj krznom. Imala je elegantan šešir s velikim obodom ispod kog su malkice virili pramenovi sede kose skupljene u punđu. Na rukama je nosila bele rukavice, na kojima su tamnocrvenim koncem izvezeni cvetni motivi koji su mi već na prvi pogled izgledali poznati (tek kasnije shvatio sam da su identični floralnim ornamentima koji se nalaze iznad južnog ulaza u Veliku većnicu Gradske kuće). Uprkos godinama, zračila je vanserijskom lepotom kakvu, nakon ovog susreta, nisam uspeo da uočim kod žena koje sam poznao.

On je bio u ofucanom, izlizanozelenom vojničkom šinjelu, prepunom masnih fleka, ispod kog je diskretno virila bela košulja

s elegantnom leptir-mašnom, koja je utoliko više upadala u oči. Na glavi je imao krznenu šubaru, koju je par sekundi nakon našeg pozdravljanja skinuo, bacivši je jednom od klošara čijoj zbuđenosti i sreći nije bilo kraja. Uz čudnovatu kombinaciju bede i otmenosti, raščupane kose, nastavio je dalje, desnom šakom odlučno stežući ogromnu kožnu torbu. Potpuno bezizražajan. S njegovog lica nije se moglo pročitati ništa. Ni bol ni radost. Na levu nogu vidno je hramao – očigledno jedva izlazeći na kraj s misterioznim tovarom pozamašne torbe, jednako mi ne dopuštajući da mu pomognem. Ispijenog lica, upalih obraza, u uglu leve usne držao je upaljenu cigaretu. Uprkos okolnostima, oboje su delovali krajnje gospodstveno.

Rukovali smo se ćutke, kao da se poznajemo decenijama:

– Mihail Afanasijevič.

Izgovorio je sasvim obično. Gotovo uzgred. U njegovom držanju bilo je nečeg što u startu osigurava nadmoć u odnosu na sagovornika. Gledajući me kroz monokl spušten na pola nosa, očekivao je da uzvratim imenom pa da, nakon što obavimo i tu formalnost, pređemo na posao zbog kojeg smo ovde. U ćutanju koje se neočekivano isprečilo između nas pronašao sam ohrabrenje za nešto što sam odavno želeo da učinim. Svoje konvencionalno ime i prezime nisam bio u stanju da izgovorim. Tražeći način da pobeđnem od vlastitog imena, odlutao sam u prostore unutrašnjih tišina koje su se tu taložile decenijama, i u koje se najčešće ne zalazi... Ko zna koliko bi sve trajalo da odnekud ne začuh:

– Ana. Ana Andrejevna...

Prekinuvši ćutanje, koje je već postajalo neprijatno, pridodala je svoje ime. Za razliku od njega, način na koji ga je kazala bio je pun razumevanja i prave sestrinske blagosti. Nasmejala se, bodreći me u nastojanju da pronađem snagu potrebnu da prekoraim ćudnovati prag vlastitog imena, ćijeg teškog tereta kao da do tada nisam ni bio svestan. Prekoraćiti taj prag znaćilo je priblićiti se trenutku posle kog ljudi koji nas okrućuju postaju više od pukih prolaznika – likova koje stalno srećemo, ali o kojima, usled ćinjenice da nismo u stanju da ih precizno etiketiramo, najćeće ne moćemo da kaćemo ništa suvislo:

– Ford. Alan Ford...

Promucah neubedljivo, i sam iznenađen ishodom ovog strmoglavog uranjanja u sebe. Nisam se stideo svog imena. Naprotiv, njime sam više nego zadovoljan – dopada mi se njegova akustika. Melodićnost. Pevljivost. Sviđa mi se nećan mecosopranski prelaz koji nastaje kada se iz „S“ zakoraći u „l“ – uz baritonski odjek prezimena Matković, koji svemu daje neophodnu tećinu i balans.

Kad se malo udubite, primetićete kako u Istoćnoj Evropi dućina i vokalne disonance imena ljudi savršeno odraćavaju tećinu, kompleksnost i traumatićnost istorija kroz koje su prolazile njihove zemlje i narodi. Reć je o imenima koja specifićnim teretom ućitanih predistorija toliko pritiskaju ljude koji ih nose da oni, zarobljeni tećkim oklopima vlastitih imena, ponekad nisu u stanju uspravno da hodaju. Razmislite samo koliko pritajene melanholije sadrći ime: Sergej Aleksandrović Jesenjin. Kako je strašan jaz izmeću samorazarajuće gordosti i istovremene lirske mekote imena: Vladimir Vladimirović Majakovski. Koliko jeziv, gotovo monstrozan porodićni balast sadrći ime: Josif Visariono-

vič Džugašvili. Tu je, zatim, gospodstvena konspirativnost imena poput: Danil Harms, Marina Cvetajeva, Osip Mandeljštam, Đerđ Konrad, Vaclav Havel, Tadeuš Ružević, Bohumil Hrabal, Miloš Crnjanski ili Danilo Kiš. Sva ona u sebi sadrže primesu pritajene lirske patnje. Sa druge strane, lišena tereta nepotrebnih istorija, koliko su neopterećujuća i nonšalantna imena ljudi sa Zapada, na primer: Pol Verlen, Perl Bak, Gijom Apoliner, Andre Žid, Marsel Dišan, Tristan Cara, Men Rej ili Džon Kejdž. Mogu čak i da se pevaju. Proučavajući etimološka izvorišta pojedinih imena, shvatio sam da bi mnogi ljudi postali sretniji i bolji samo da im je pružena šansa da ponesu neko drugačije ime. S godinama, susrećući one koji nisu imali sreću da dobiju imena odgovarajuća njihovim naravima, svoje ime počeo sam da doživljam kao retku privilegiju koje sam bio potpuno svestan. Ipak, iz razloga koje ne umem da objasnim, ta stvar sada je bila potpuno drugačija. Zaglavljen u iznenadno otkrivenom teškom glibu vlastitog imena, osetio sam kako me sa svih strana pritiskaju slutnje koje nisam uspeo da artikulišem, i od kojih sam u tom času želeo panično da pobegnem. Radost mogućeg bekstva pronašao sam identifikujući se s imenom mog omiljenog strip-junaka...

Kako su i tražili, sačekao sam ih s konjima i kočijom koji su za tu priliku stigli sa obližnjeg Palića. Već od trenutka pristanja voza, njihov dolazak ispunio me priličnom usplahirenošću. Oboje su brzo shvatili koliko sam zbog svega nervozan, čak i uplašen. Očito naviknuti na slične situacije, nisu ni pokušali da tu usplahirenost bar malo umire. Dok smo se peli u kočiju, oko njihovih glava primetio sam čudnovato svetlucanje. Nekakve iskrice kakve nikad ranije nisam ugledao. Slične elektricitetskim varnicama koje se pojavljuju kada u mraku, pred spavanje, skidate džemper od vune koji ste prethodno celog dana nosili.